

Kur'an-ı Kerim'de Geçen Gök Cisimlerinin Hikmeti ve Tefekkürü Nasıl Olmalı?

Bugün burada bir araya sadece kelimeleri dinlemek için değil, aslında sessizliğin sesini duyma niyetiyle toplandık. Bugün burada başımızı şu daracık dünya zindanından kaldırıp, Allah Azze ve Celle'nin **"Bakmazlar mı?"** diye işaret ettiği, nice peygamber efendilerimizin sayısız gecelerini tefekkürle geçirdiği gök sarayına, yıldızlarla donatılmış kudret denizine nazar edeceğiz inşallah.

Hazreti Mevlana Celaleddin-i Rumi hazretleri diyor ki: "Testide ne varsa dışına o sızar." Biz de inşallah bugün kâinata bakacağız. Bakalım oradan, kâinattan bizim ruhumuza hangi hakikatler sızacak.

Alem-i şehadet olan maddi evrenin yalnızca fiziksel yasalarla işleyen mekanik bir yapı olmadığını, aynı zamanda alem-i melekût manevi hakikatlerin bir tecelligâhı olduğunu savunan Vahdet-i Vücut ve işâri tefsir geleneklerine dayanacağız. Asıl amacımız; yıldızların, gezegenlerin, gök olaylarının fiziksel özelliklerinin insan ruhunun tekâmülünü ve ilahi sıfatların anlaşılması noktasında nasıl bir işaret ve delil olarak okunabileceğini ortaya koymak.

Muhyiddin İbnü'l-Arabî hazretleri, İmam Gazali hazretleri ve Hazreti Mevlana gibi mutasavvıfların eserlerinde büyük insanı (İnsan-ı Kebir) kozmos, insanı ise küçük insan (İnsan-ı Sagir) ve alem-i sagir olarak nitelendirmiştir. Dış dünyada, yani afakta gözlemlenen her astronomik hadise, aslında insanın iç dünyasında (enfüste) bir karşılığa sahiptir. Hazreti Ali Efendimiz (r.a)'in şu sözü aslında her şeyi özetler nitelikte: "Sen kendini küçük bir cisim sanırsın, oysa ki alem-i ekber sende dürülmüştür."

Şimdi dış dünya ile iç dünyanın bir eşini yapalım; Afak ve Enfüs. Aslında bunlar varlığın iki vahyi. İslam medeniyetinin bilgi teorisinde hakikate ulaşmanın iki temel metnin eş zamanlı okunmasından geçiyor. Bir tanesi vahyedilen Kelamullah olan Kur'an-ı Kerim Azimüşşan, diğeri ise yaratılan Kudretullah olan kâinat kitabıdır.

Kur'an-ı Kerim Azimüşşan'da Allah Azze ve Celle, Fussilat suresinin 53. ayetinde bizlere bunu açıkça şu şekilde beyan ediyor:

"Biz onlara ayetlerimizi hem ufuklarda (afak) hem de kendi nefislerinde (enfüs) göstereceğiz. Ta ki Kur'an'ın hak olduğu kendilerine apaçık belli olsun" (Fussilat, 53).

Burada afak; yani dış dünya, galaksiler, kozmos, yıldız, termodinamik yasaları... Enfüs ise iç dünyamız; yani insan bilinci, ruh, nörobiyolojik yapımız ve manevi kalp anlamına gelmektedir. Gözünü gökyüzünün derinliklerine çeviren bir rasat (gözlemci), aslında kendi iç dünyasının haritasını seyretmekte oluyor. Dolayısıyla teleskobun merceğinden yansıyan ışık ile kalbin derinliklerinden doğan idrak, aynı hakikatin farklı dillerdeki ifadesidir.

Modern bilim anlayışı insanı evrenden ayırarak kozmosu ruhsuz, mekanik, tesadüfi bir yığın olarak ele alma eğilimindedir. Oysa ki tasavvuf bu ikisini birbirinden kopuk alanlar olarak değil, aslında iç içe geçmiş, biri diğerrinin aynası ve cüzü olan hakikatler olarak görür. Konuşmanın başında bahsetmiş olduğum Hazreti Mevlana Celaleddin-i Rumi hazretlerinin Mesnevi-i Şerifindeki "Testide ne varsa dışına o sızar" ifadesi, bu kozmik geçirgenliği özetliyor. Kâinat testisinde olan ilahi kudret ve nizam, insanın biyolojik ve ruhsal yapısına sızıyor. İnsanın iç

dünyasındaki mana ve bilinç ise kâinatı anlamlandıran, onu sessiz bir madde yığını olmaktan çıkıp konuşan bir ayet haline getiren bir anahtara dönüşüyor.

Astrofizik "Nasıl?" sorusuna cevap vererek gök cisimlerinin mekaniğini, kimyasını, hareket yasalarını açıklar. Tasavvuf ve Kelam ise "Niçin?" ve "Ne manaya gelir?" sorularına cevap vererek bu mekaniğin aslında hikmetini ve ilahi maksadını ortaya koyuyor. Dolayısıyla Kur'an-ı Kerim Azimüşşan'da zikredilen Şıra (Sirius), Tarık (Pulsar ve Nötron yıldızı), Şems (Güneş), Kamer (Ay) ve Buruc (Takım yıldızları) gibi gök cisimleri aslında sadece astronomik koordinatları belirtmek için değil, derin bir hakikati ve Rabbani bir mesajı iletmek için vahyedilmiştir. Bir uzay bilimci teleskobuyla bu pulsarları, nötron yıldızlarını, ritmik sinyallerini kaydederken; bir arif kalbiyle bu ritmin zikrullah olduğunu müşahade etmeli ve ediyor da. Bugünkü anlatım da aslında teleskop ile kalbi birleştiren bir tefekkür yolculuğu esasıdır.

Bir diğer maddemiz tefekkürün mahiyeti. Efendimiz (s.a.v)'in hadis-i şeriflerinde buyurduğu üzere tefekkür, esasen bir saati bir sene nafile ibadete denk kalbi ve ruhsal bir eylemdir. Ayrıca tefekkür boş bir hayal kurma veya spekülasyon eylemi değildir. Bilakis kalpte bir hayret, huşu, marifet, irfan duygusuna dönüştürme sürecidir. Bunu örnekle üç aşama olarak şöyle açıklayabiliriz:

İlki ilim; yani veri ve gözlem. Burada birazdan bahsedeceğim Sirius yıldızının aslında tek bir yıldız değil, birbiriyle kütle çekimine bağlı ve belli bir yıllık periyotla dönen ikili sistem olduğunu bilmek somut veriye dayanıyor.

İkincisi tefekkür; yani işlem ve analiz. Bu yıldızların, ikili sistemin hassas dengesini Kur'an-ı Kerim'de "**Kâbe Kavseyn**" (iki yay aralığı) ifadesiyle ve varlık alemindeki zıtlıkların uyumuyla (Celal ve Cemal, Zahir ve Batın) ilişkilendirmek. Bu da aklın ve tefsirin alanıdır.

Üçüncüsü irfan; yani sonuç ve müşahade. Allah Azze ve Celle'nin el-Vedûd (seven ve sevilen), el-Adl (dengeyi kuran) ve el-Müdebbir (evreni yöneten) isimlerini müşahade ederek, O'na karşı derin bir hayranlık ve sevgi duymaktır. Bu da kalbin ve tasavvufun alanıdır. Dolayısıyla tefekkürü anlattığımız şekilde üç aşamalı şekilde açıklıyoruz.

Şimdi gelin hep beraber bu örneklerle bakalım. İlki Şıra, yani Sirius yıldızları ile Necm suresinin sırrı. Kur'an-ı Kerim Azimüşşan'da Güneş ve Ay dışında aslında özel ismiyle zikredilen yegane yıldız Sirius yıldızdır. Kur'an-ı Kerim'de Şıra olarak geçiyor, biz Sirius olarak söyleyeceğiz şimdilik. Gökyüzünün en parlak mücevheri. Kur'an-ı Kerim Azimüşşan'da ismiyle şereflenen Şıra'ya bakacağız. Allah Azze ve Celle, Kur'an-ı Kerim Azimüşşan'da Necm suresi 49. ayet-i kerimesinde bizlere şöyle buyuruyor:

"Ve şüphesiz Şıra'nın Rabbi de O'dur" (Necm, 49).

Peki neden Allah Azze ve Celle milyarlarca yıldız içinden sadece bu ismi andı? Şimdi açıklayacağız inşallah. Arapça'da "Şıra-yı Yemaniye" (Yemen'e bakan parlak yıldız) olarak bilinen ve Batı astronomisinde Sirius olarak adlandırılan bu yıldız, gece gökyüzündeki en parlak cisimdir. Cahiliye dönemi Arap toplumunda, özellikle Mekke çevresinde Huzaa ve Himyer kabileleri Sirius yıldızının bu olağanüstü parlaklığına ve gökyüzündeki hakimiyetine bakarak ona bir takım ilahi güçler atfetmişlerdir. Ebu Kebşe gibi bazı figürlerin bu yıldızla taptığı ve bereketin, yağmurun kaynağı olarak bunu gördükleri rivayet ediliyor.

Şimdi Sirius'un güneş ile birlikte doğması, Antik Mısır'da olduğu gibi Araplar içinde mevsimsel döngülerin, özellikle "Eyyam-ı Bahur" denilen kavurucu sıcakların habercisiydi. Kur'an-ı Kerim Azimüşşan'da Allah Azze ve Celle "Şıra'nın Rabbi" ifadesini kullanarak, bu kozmolojik şirke adeta nokta atışı cerrahi bir müdahalede bulunuyor. Ayet-i kerime yıldızın kendisini inkar etmiyor, onun varlığını ve azametini kabul ediyor ancak ontolojik statüsünü değiştiriyor. Yani Şıra tapılacak bir özne değil, bilakis Rabbinin kudretine boyun eğmiş bir nesne konumuna geliyor. Tasavvufi açıdan da bu, sebeplere takılıp kalmama, sebepleri yaratana görme, "Müsebbibü'l-Esbab"ı görme ilkesinin gökyüzündeki ilanı oluyor.

Modern bilimde, astrofizikte 1844 yılında Alman astronom matematik hesaplarını yapıyor, 1862'de de bir diğer bilim adamı teleskobik gözlemleriyle Sirius'un çıplak gözle görüldüğü gibi tek bir yıldız olmadığını ortaya koyuyor. Bu yıldız aslında kütle çekimsel olarak birbirine bağlı, iki yıldızdan oluşan ikili bir yıldız sistemi oluyor. Bir tanesine A, bir tanesine B diyorlar. Bizdeki karşılığı şu: Şıra-yı Yemaniye (Yemen tarafındakine A diyor), Şıra-yı Şamiye (Şam tarafındakine de Sirius B diyor).

Aslında Sirius B yıldızı, Sirius A'dan çok daha büyük bir yıldız. Yakıtı bir şekilde tüketiliyor, kırmızı dev evresine geçiyor. Ardından dış katmanlarını uzaya savurarak içine çöküyor, adeta (teknik tabirler biraz ama) "beyaz cüce"ye dönüşüyor. Bu dönüştüğü beyaz cüce bugünkü dünya boyutlarında esasen. Bizim dünyamızla fiziksel, hacimsel olarak karşılığı bir ancak Güneş kadar kütleyle sahip. Bunu şöyle anlatabiliriz; bu yoğunluk bir çay kaşığı maddesinin tonlarca ağırlığa gelmesine karşılık geliyor. Aslında bu kuantum yasalarına göre sıkışmış bir halin, bir ölüm kalım hali olduğunu gösteriyor. Sirius B sönük ama inanılmaz bir çekim gücüne sahip. Bilakis Sirius A da parlak ama Sirius A'yı yörüngesinde tutan, onu adeta dans ettiren bir görünmez güç.

Allah Azze ve Celle bizlere Kur'an-ı Kerim Azimüşşan'da Necm suresinin 9. ayet-i kerimesinde şöyle buyuruyor:

"O kadar ki (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu" (Necm, 9).

Bu klasik tefsirlerde Peygamber Efendimiz (a.s)'in Miraç hadisesinde Cebrail (a.s)'a ve Allah Azze ve Celle'nin manevi huzuruna, Sidretü'l-Münteha'ya olan yakınlığını ifade etmek için kullanılan bir metafor olarak ele alınıyor. Çünkü "kavs" yay demek, "kavseyn" ise iki yay. Cahiliye örfünde iki kabile liderlerinin ittifak kurduklarında yaylarını üst üste koyup tek bir yay gibi çekmeleri veya yayın iki ucu kadar yakın olmaları anlamına geliyor. Ancak işari tefsir geleneğinde ve bugünkü modern bilimsel tefsir, tefsir-i ilmi yaklaşımında; bu ayetin yer aldığı surenin "Yıldız" (Necm) ismini taşıması ve içinde Sirius'un (Şıra'nın) geçtiği tek sure olması hasebiyle astronomik bir işarete dikkat çekiyor.

İki yay ve yörünge (Kavseyn): İkili yıldız sisteminde yıldızlar (A ve B) birbirleri etrafında dönerek uzayda eliptik bir yörünge çiziyorlar. Bu iki yıldızın ortak kütle merkezi de karşılıklı olarak aslında iki yay şeklinde oluşuyor.

Yörünge periyodu ve ayet numarası: A ve B yıldızlarının birbirleri etrafındaki tam bir turu yaklaşık 49.9 yıl sürüyor. Sure-i Şerif Necm suresinde 49. ayetinde Sirius isminin geçmesi ve 9. ayetteki "iki yay" ifadesiyle birleştirdiğinde, aslında bazı araştırmacılar bunun 49.9 yıllık periyoda ince bir işaret, "Latife-i Rabbanî" olarak yorumluyorlar. Tabii ki Kur'an-ı Kerim Azimüşşan bir astronomi kitabı değil ancak astronomik gerçeklikleri yaratan ve Kur'an'ı indiren

Allah Azze ve Celle olduğu için, tekvin ve tenzil (yaratılış ve vahiy) arasında bu tür tevafukların olması hikmete uygundur.

Ayetin devamında "*Ev ednâ*" (Hatta daha da yakın) ifadesi, astronomideki "Periastron" noktasına tekabül ediyor. Bu aslında iki yıldızın eliptik yörüngelerinde birbirlerine en fazla yaklaştıkları ve kütle çekiminin zirveye çıktığı bir vücut hareketi gibi olandır.

Peki tasavvufi tefekkür; kasrette vahdet ve fena fillah... Tasavvuf ehli için bu ikili yıldız sistemleri çoklukta birlik ilkesinin ve manevi yolculuğun, sülûkun gökyüzündeki tezahürüdür. Nasıl?

A yıldızı görünen alemin, mülkün, şeriatın ve nübüvvetin parlak nurunu temsil ediyor. B yıldızı ise görünmeyen alemin, yani melekûtun, hakikatin ve velayetin gizli sırrını temsil ediyor. A ışıık saçııyor, B çekim gücüyle sistemi hayatta tutuyor. Tasavvufta Mürşid-i Kamil görünüşte sönük ve mütevazı olabilir (tıpkı B gibi), ancak manevi çekim gücüyle müridini yörüngede tutar ve onu terbiye eder; himmeti, nazarı ve teveccühüyle.

İkinci konu Fena ve Beka. B'nin ölmüş bir yıldız olması, tasavvuftaki "ölmeden önce ölünüz" sırrına işaret ediyor. Yıldız devasa egosunu terk ediyor, içine çöküyor, nefsinı presliyor, adeta hiçlik noktasına geliyor. Ancak bu hiçlik, bu yokluk mutlak bir yok oluş değil; yoğunlaşmış bir varoluştur, yani bekadır. Fenadan bekaya... O kadar yoğunlaşmıştır ki artık etrafındaki dev yıldızları bile yönetebilecek bir manevi kütle çekimine ulaşmıştır. İnsan da nefsinı terbiye edip manevi olarak bu hale geldiğinde, kâinatın manevi dengesinde bir ağırlık merkezi olur.

Peki iki yayın birleşmesi? Kul ile Rab arasındaki bu ilişki, "Kâbe Kavseyn"ın sırrıdır. Kul, ibadet ve itaat yörüngesinde Rabbine yaklaşır. Ancak asla Rab olmaz, Hulul inancını reddeder. İki yay olarak kalır. Vuslat vardır ama özdeşlik yoktur (aynıyet yoktur). Yakınlık vardır, kurbiyet vardır ama mesafe muhakkak korunur (Rububiyet ve Ubudiyet).

Bir diğer Sure-i Şerifimiz: Tarık suresi. Kur'an-ı Kerim Azimüşşan'ın 86. suresidir Tarık suresi ve tüyler ürpertici bir şekilde başlar. Allah Azze ve Celle şöyle buyuruyor:

"Göge ve Tarık'a andolsun. Tarık'ın ne olduğunu sen nereden bileceksin? O, (karanlığı) delen yıldızdır" (Tarık, 1-3).

Tarık kelimesi Arapça T-R-K kökünden türetilmiştir. Dövmek, vurmak, çekiçle vurmak, geceleyin gelip kapı çalan misafir manalarına gelmektedir. Klasik müfessirler (Taberi, Kurtubi, Razi gibi) bu kelimeyi; gece doğup gündüz kaybolan, ışııyla karanlığı delen parlak yıldızlar (Zühal, Ülker veya Mars) olarak yorumlamışlardır. Çünkü gece gelen misafir kapıyı çalarak geldiği için ona Tarık denir.

20. yüzyılın son çeyreğinde bazı keşifler elde ediliyor. Evrenin en ekstrem cisimlerinden biri olan Pulsarlar, bunlara "Atarcalar" diyorlar. Şaşırtıcı bir biçimde örtüşüyor bunlar. Peki nedir bu Pulsarlar? Pulsarlar aslında bir patlama geçirmiş dev yıldızların kalıntıları. Güneşten katbekat büyük bir yıldızın yakıtı bitiyor, kütle çekimi o kadar baskın hale geliyor ki atomların içinde bütün o elektronların, protonların birbirine çarpışarak böyle nötronlara dönüşüyor. Dolayısıyla özet olarak; yaklaşık 10-20 kilometre çapında, bugünkü bir şehir büyüklüğünde ama Güneşten daha da ağır bir cisim ortaya çıkıyor.

Şimdi bu cisim açısız olarak korunumu yasası gereği kendi eksenini etrafında akıl almaz bir hızla dönüyor. Şöyle anlatayım; yaklaşık saniyede yüzlerce kez dönüyor. Bu tabii manyetik de bir alan sebebiyle inanılmaz bir gama ışınları fıırtıyor. Bu ışın, yıldız döndükçe tıpkı bir deniz fenerinin ışığı gibi tarama yapıyor. Dünyada da bir radyo teleskobu bu sinyali yakaladığında sürekli ve düzenli bir ritim duyuyor: "Tak... Tak... Tak..." şeklinde.

Bu sesin analizini yapıyorlar (bunu yapanlar NASA'nın bilim adamları ve gözlemcileri). Bu radyo sinyallerini ses dalgasına dönüştürüyorlar. Ortaya çıkan ses adeta metalik bir yüzeye vuran dev çekiç sesini andırıyor ya da ısrarla çalınan bir kapı sesi. Şimdi bunların ses kayıtları Tarık isminin etimolojik kökenine, yani "vuran, çalan" manasına aslında tüyler ürpertici bir şekilde uyum sergiliyor.

Bir diğeri "**Delen yıldız**". Ayet-i kerimenin devamında "**Sâkıb**" sıfatı; delen, deşen, nüfuz eden anlamına geliyor. Bu biraz önce anlattığımız Pulsarlar/Atarcalar aslında evrenin en delici cisimleridir. Çünkü onlar o kadar yoğunlar ki, uzay-zaman dokusunda çok büyük kuyular açıyorlar, delikler açıyorlar. Yayıdıkları yüksek enerjili ışınlar da kilometrelerce kalınlıktaki kurşun blokları delip geçebiliyorlar. Görünürde aslında çok sönük olsalar da aslında evrenin en parlak ve karanlığı delen fenerleri anlamına geliyor. Bunlar zahirdeki karşılıklarıydı.

Peki tasavvufi tefsirde hangi hakikatlere işaret ediyorlar? Tasavvufi tefsirde Tarık suresinin işaret ettiği hakikat aslında sadece fiziksel bir yıldız değil, aynı zamanda psikolojik bir uyanış sürecidir. Bunu da dört aşamalı olarak değerlendireceğiz:

İlki: Gece ve Gaflet. Ayet-i kerimede geçen gece; tasavvufta nefsin karanlığını, cehaleti, kesret (çokluk) alemine dalmayı ve Allah'ı unutma halini, yani gafleti simgeliyor. İnsan dünya hayatının oyuncaklarına dalarak manevi bir uykuya yatabilir.

Tarık: Bu gaflet gecesinde aniden kalbin kapısını çalan, insanı sarsan ve uyandıran ilahi uyarıcıdır Tarık. Dışarıdan gelen ve içeri girmek isteyen misafirdir. Bu misafir bazen bir ilham, bazen bir musibet, bazen bir hakikat kıvılcımı, bazen de vicdanın sesidir. İşte biraz önce anlattığımız bu Pulsarların uzayın sessizliğini ritmik vuruşlarıyla bozması gibi, hakikat da nefsin konforlu rahat uykusunu bozuyor.

Üçüncü aşamamız: Kalbin ritmi ve zikri. Bu yıldızlar saniyedeki dönüş hızları, frekansları o kadar istikrarlıdır ki aslında "kozmik saat" olarak adlandırılıyorlar. Atom saatlerinden bile daha hassas zaman tutuyorlar. Bu istikrar kâinatın kalbinin atışı gibidir. Tasavvufilerde, zikirlerde de benzer ritimler vardır. "Allah... Allah... Allah..." diye çarpan kalp ile uzayda dönen bu yıldızın ritmi aynı yaratıcının zikrine iştirak eder. Tarık bir zakirdir. İnsana kendi kalbinin ritmini ve o ritmin sahibini hatırlatır.

İşsel derinlik: Surenin devamında "**İnsan neden yaratıldığına bir baksın!**" (Tarık, 5) denilerek dikkat aslında en uzaktaki yıldızın, en yakındaki biyolojiye çevrilmiş halidir. İlk konuda anlattığımız Afak ve Enfüs. Atılan bir sıvıdan yaratılan insan ile bir patlama sonucu oluşan bu yıldızın arasında özün özü olma bakımından bir aslında analoji vardır. İnsan madde aleminden süzölmüş bir özdür. Yıldız da, bu Pulsar da yıldızın süzölmüş ve sıkışmış özüdür. Aslında ikisi de muazzam bir potansiyel enerji barındırır. İnsan bu enerjiyi imanıyla nura, yıldız da fiziksel yasalarla ışığa dönüştürüyor.

Güneş, Ay ve Nur: İslam düşünce tarihinde Nur sadece fiziksel bir kavram değildir, esasen varlığın temelidir. İmam Gazali hazretleri Nur Kandili (Mişkâtü'l-Envar) adlı şaheserinde, Nur

suresinin 35. ayet-i kerimesinde olan **"Allah göklerin ve yerin nurudur"** ifadesini şerh eder. Derin bir ışık metafiziği geliştirir. İmam Gazali hazretlerine göre fiziksel ışık, hakiki Nur'un sadece bir gölgesidir.

Güneş Sembolizmi: Tasavvufta Güneş; Zat-ı İlahiyeyi, Hakk'ı veya Hakikat-i Muhammediye'yi temsil eder. Güneş ışığını başkasından almaz, bizatihi ışığın kendi kaynağıdır. O mutlak vericidir. Yakıcılığı ve celali, Allah Azze ve Celle'nin azametini sembolize eder. Zahiren güneşe çıplak gözle bakılamaması, dünyada Cemalullah'ın doğrudan görülemeyeceğine (Rüyetullah'ın imkansızlığına) işaret eder. Göz O'nun şiddet-i zuhurundan, aşırı parlaklığından dolayı kör olur.

Ay Sembolizmi: Ay ışığı güneşten alır ve bunu yansıtır. Dolayısıyla bu yönüyle Ay; veliyi, Allah dostunu, Mürşid-i Kamili, peygamberi veya insanın kalbini temsil eder. Kalp (yani Ay) kendi başına karanlık bir cisimdir. Ancak yüzünü güneşe döndüğünde oradan aydınlanır ve aydınlatır.

Yıldızlar: İmam Gazali hazretlerine göre yıldızlar, alimlerin ve daha alt derecedeki velilerin simgesidir. Onlar da ışık verirler ancak Ay kadar kuşatıcı değildirler.

Şeyh-ül Ekber Muhyiddin İbnü'l-Arabî hazretleri, Fütühat-ı Mekkiye eserinde bu kozmolojiyi ilahi isimlerin bir alfabesi olarak okur. Ayın dünya etrafındaki 28 günlük döngüsünü Arap alfabesindeki 28 harfe tekabül eder ve her harf Allah'ın bir fiilini ve yaratılışın aşamasını sembolize eder. Bununla ilgili bir örnek verelim. Mesela ay evreleri; ilki nedir? Hilal. Hilal'in tasavvuftaki karşılığı uyanış ve tövbe. İlahi isim tecellisi el-Mübdî, yani başlatan. Peki anlamı nedir? Ruhun madde alemine ilk inışı ve uyanışı.

Dolunay; tasavvuf karşılığı nedir? Kemal, İnsan-ı Kamil yani vuslat. Peki ilahi isim tecellisi nedir? En-Nur, El-Alîm. Kozmik anlamı ne oluyor? Kalbin tamamen ilahi nurla dolup yansıtması, nefsin dünya gölgesinin aradan çekilmesi anlamına geliyor.

Ay ve Güneş tutulmaları: Tasavvufta Güneş tutulması, Hakk'ın Celal tecellisiyle perdelerin inmesi. Ay tutulması ise kalbin dünya sevgisi veya nefsanî perdelerle (dünyanın gölgesiyle) ilahi nurdan mahrum kalması olarak yorumlanıyor, "Habs" hali.

Kur'an-ı Kerim Azimüşşan'da Kıyamet suresinin 9. ayet-i kerimesinde kıyamet alametleri sayılırken **"Güneş ve Ay birleştiği zaman"** (Kıyamet, 9) ifadesi geçer. Şimdi bunu hem zahiri hem de batını olarak ele alacağız. Zahiri senaryoda güneş ömrünün sonuna doğru genişleyecek, bir kıvılcık devesi dönüşecek ve muhtemelen Dünya ile Ay'ı yutacak. Veyahut Ay gelgit etkileriyle dünyadan uzaklaşırken bir noktada yörünge dengesi bozulacak.

Batındaki tasavvufî hakikati ise; bu birleşme "Cem" makamının nihai zirvesi olarak yorumlanıyor. Dünya hayatında Güneş (yani Hak) ve Ay (Peygamber) arasında bir ikilik, bir mesafe, bir yansıtma ilişkisi vardır. Kıyamette ise bu perdeler kalkar. Aracı ortadan kalkar. Kul Rabbiyle doğrudan karşılaşır. Ay (yansıtan) Güneşin (kaynağın) içinde erir. Artık "Lâ mevcûde illâllah" (Allah'tan başka varlık yoktur) hakikati aslında teoriden çıkıyor, gözle görülen bir gerçekliğe dönüşüyor. Şeriat ve Hakikat tek vücut oluyor.

7 kat gökyüzü ve nefsin 7 mertebesi: Çok büyük bir alim, Erzurumlu İbrahim Hakkı Hazretleri, Marifetname'sinde gök ilmiyle gönül ilmini çok güzel harmanlıyor. 7 kat gök ve 7 gezegeni (o zaman olarak bilinen felekleri) tasavvufta insanın manevî yükselişindeki 7 nefis mertebesine işaret ediyor. Gelin hep beraber bu merdivenlere bakalım.

İlki: Nefsi Emmare, Ay feleği. Bu en alt tabakadır. Ay ışığını kendinden vermez, sürekli değişir. Bazen karanlıkta kalır, bazen aydınlanır. Yusuf suresinde Allah Azze ve Celle ne diyor? *"Nefis aşırı şekilde kötülüğü emreder"* (Yusuf, 53). Bu mertebedeki insan sadece bedensel arzularının peşindedir, değişkendir, kararsızdır.

Merdivenin ikinci aşaması: Nefsi Levvame, Merkür feleği (Utarid). Merkür kâtip yıldızıdır, iletişimi sembolize eder. İnsan burada kendini kınamaya, eleştirmeye başlar. "Ben ne yaptım?" der. İşte burası pişmanlık kapısıdır.

Üçüncü aşamamız: Nefsi Mülhime, yani Zühre (Venüs) feleği. Güzellik, aşk ve ilham. Kalbe güzel manaların doğduğu, ibadetten zevk alınmaya başladığı aşamadır.

Dördüncüsü: Nefsi Mutmaine, Güneş feleği. İşte tam olarak merkez burasıdır. Güneş sistemin sultanıdır. Nefis artık tatmin olmuş, şüphelerden arınmış. Fecr suresindeki *"Ey mutmain olmuş nefis! Sen O'ndan hoşnut, O da senden hoşnut olarak Rabbine dön"* (Fecr, 27-28) hitabına mazhar olmuştur. Artık bu kişi etrafına ışık saçır.

Beşinci aşamamız: Nefsi Raziye, Merih (Mars) feleği. Mars mücadele ve celal manasına geliyor. Buradaki mücadele bilakis dışarıyla değil, aksine Allah'ın takdirine rıza gösterme mücadelesidir. Kahr da hoş, lütuf da hoş diyebilmektir.

Altıncı aşamamız: Nefsi Mardiyye, yani Jüpiter feleği. Jüpiter bolluk ve bereket, adalet anlamına geliyor. Kul artık sadece razı olan değil, kendisinden razı olunan haline geliyor. Keramet ve hikmet kapıları sonuna kadar açılıyor.

Ve yedincisi: Nefsi Kamile, yani Nefsi Safiye. Bu Zühal (Satürn) feleğidir. Bu en yüksek ve en ağır, aynı zamanda da en yavaş hareket eden felektir. Olgunluk, sebat ve kamil insan makamıdır. Burası 7. göktür.

Buruc suresi ve Kaderin Geometrisi: Kur'an-ı Kerim Azimüşşan'da Buruc suresi *"Burçlarla dolu göğe andolsun"* (Buruc, 1) ayet-i kerimesiyle başlıyor. Burç kelimesi yüksek köşk, kale, sur, savunma kulesi manalarına geliyor. Astronomide ise Zodyak kuşağındaki 12 takım yıldızını ifade ediyor.

Şeyh-ül Ekber Muhyiddin İbnü'l-Arabî hazretleri ve Erzurumlu İbrahim Hakkı Hazretleri gibi mütefekkirler, burçları ilahi iradenin prizması olarak görüyorlar. Allah Azze ve Celle'nin iradesi tektir ve mutlak. Ancak bu irade yaratılmışlar alemine inerken Burç denilen 12 farklı mizaç kalıbından veya enerji filtresinden geçiyor. Bu 4 element olan Ateş, Toprak, Hava ve Su unsurlarının göksel anlamda bu burçlarda gizlidir.

Levh-i Mahfuz: Burçların kale manası, onların şeytandan ve kaostan korunmuş bölgeler olduğunu ima ediyor. Bu modern astronomide güneş sisteminin dev gezegenlerinin, Jüpiter ve Satürn'ün, dışarıdan gelen meteorlara ve kuyruklu yıldızlara karşı dünyayı koruyan birer çekim kalkını görevi görmesi gibi, bu ayetin fiziksel bir tefsiri olarak okunabilir.

İnsan-ı Kebir (Makrokozmos), İnsan-ı Sağir (Mikrokozmos) konusu. Bu tasavvufun en temel öğretilerinden biri de evren ve insan arasındaki eş yapı ilkesidir. Dersimizin başında Hazreti Ali Efendimiz (r.a)'ın bir sözünü paylaşmıştık: "Sen kendini küçük bir cisim sanırsın, oysa ki alem-i ekber sende dürülmüştür." Buna göre 12 burç insan bedenindeki 12 organ sistemi veya ruhundaki 12 temel melekeyle ilişkilidir. 7 gezegen insandaki 7 latifi (nefs mertebelerini) ve baştaki 7 deliği (gözler, kulaklar, burun delikleri, ağız gibi) simetrik görmüştür.

Kürsi ve Arş: İnsan beyni ve kalbi. İlahi hükümrânlığın insandaki tecelligâhıdır. Bu bakış açısı aslında astrolojiyi falcılık aracı olmaktan çıkarıp bir kendini bilme ve kozmik biyolojiyi anlama ilmine dönüştürüyor; İlmi Felek, İlmi Nücüm.

Demiştik; yıldızlar yaratıcı değildir, onlar ilahi sistemin çarkları, saat kadranındaki rakamlardan müteşekkildir. Rakamlara bakarak saatin kaç olduğunu anlamak, zamanı ve tesirleri okumak, saati yapanı inkar etmek değildir.

Son kelam olarak; gökyüzüne bakmak sadece fiziksel bir eylem değildir. Her yıldız Allah Azze ve Celle'nin kudret ve şanını haykıran bir Tarık, her yörünge ilahi iradeye teslimiyetin bir Şira'sı, her galaksi ise insanın kendi içerisindeki sonsuzluğu hatırlatan bir aynadır. Allah Azze ve Celle Kur'an-ı Kerim Azimüşşan'da Kaf suresi 6. ayet-i kerimesinde şöyle buyurmuştur:

"Üzerlerindeki göğe bakmazlar mı? Biz onu nasıl bina ettik ve nasıl süsledik? Onda hiçbir çatlak da yoktur" (Kaf, 6).

Seyyidimizden

Vallahi gök cisimleri Allah Azze ve Celle'nin, Allah'ı tanımak için bize yarattığı en güzel hakikatler ve hikmetlerdir. Allah Azze ve Celle gök cisimlerinin birebir kopyasını insanın bizzatihi kendisinde yapmıştır. Bazen bunun adı güneş olur kalp olur, bazen ay olur akıl olur. Güneşle ay uyumu nasıl devam ediyorsa, kalple akıl uyumu olduğu zaman insanda bütün alemin düzenini sağlayan bir uyum olur.

Bazen insan yıldız olur. Yıldızların çokluğu insanın yörüngesini kaybetmesi için değil, Allah Azze ve Celle'nin hikmetini anlamak için bir hikmettir. Bu yıldızlar da insanların bütünü olur. İnsanların bütününe baktığın zaman hikmeti ve Allah-u Teala'nın büyüklüğünü görürsün. Her insan farklı kelamda, farklı fitratta, farklı yaratılıştadır ama özü Allah-u Teala'dandır. Yıldızlardan onu anlarsın.

Allah-u Teala Tarık'tan bahseder. Tarık'ı nereden bilirsin der. Doğru, Tarık'ı bilemezsiniz ama Allah-u Teala'yı çokça zikreden, artık Allah-u Teala'yla o kadar ihlaslı olmuştur ya da ihlasla o kadar meşgul olmuştur ki, artık o insanın göğsünde inen kalkan Tarık'ın çıkarttığı ses gibi "tak tak" sesini duyarsın. O insan artık bizim için bir Tarık'tır.

Şira diye bir yıldız vardır. Bu yıldız Allah Azze ve Celle'nin deyişiyle sönmek bilmeyen olağanüstü bir enerjiye sahip bir yıldızdır. Bu Şira'yı ancak peygamberlerde bulabilirsin. Ve onların hikmetiyle Şira'da var olursun.

Felak vardır, Kul eûzü bi-Rabbil Felak. Felak'ın Rabbi olan Allah-u Teala'ya sığın der. Demek ki Felak diye bir şey var. Bütün alemde dengeyi bozucu, yeni bir denge kurucudur bu. İnsan da bazen hayatında bir dengeyi kaybeder, dengesinin kurulmasına ihtiyacı vardır. İşte burada Felak olur insan. O Felak'tan sonra Allah-u Teala "Min şerri ma halak" der; şer olarak yarattığım her şeyden Allah-u Teala'ya, yaratıcına sığın der. İnsan işte bu Felak'a tutulup, denge ve düzeni kaybettiği zaman, şerre düşmekten korunup Allah-u Teala'ya sığındığı zaman, Allah ona tövbe kapısını açar.

Velhasılı gök cisimleri, insanı insan yapan, insanı Allah-u Teala'ya yaklaştıran, işte Allah-u Teala'nın büyüklüğü ve azameti karşısında insanın Allah-u Teala'ya teslim olmasını, dilini damağına yapıştırıp o alemin sesini duymasına sebebiyet veren en güzel hikmetlerdir.

O yüzden Allah-u Teala diyor; gökyüzüne kaldır ve Rabb'ul Alemin'i görmeye çalış. Hakikatini, büyüklüğünü, sanatını... Sonra kendine dön; sen aslında küçük değilsin, Allah-u Teala'nın yarattığı alemin numunesisin. Bu yüzden her zaman şükür üzerine dur Allah-u Teala'ya. O yüzden bizler de inşallah bugünkü gök cisimlerinin ısrarla üzerinde durmak istiyorum. Niye durmak istiyorum? Gök cisimleri insanın tefekkürünü açar, beynini açar, kalbini açar ve insanın adımlarını daha dikkatli atmasına sebebiyet verir. Ve gök cisimleri insanın, Allah-u Teala'nın "Seni görüyor" hissini en iyi anlama yöntemidir.

Bugünkü dersi o yüzden anlattırmak istememin temel sebebi buydu. Gök cisimleri dersi insanı şeytanın fitnesinden korur. Şeytana karşı insanı güçlü kılar. Çünkü Allah-u Teala'nın varlığını bilen insan kendini güçlü hisseder. Göke bakan; güneşe, aya, yıldızlara, Necm'e, Kamer'e, bunlara bakan her insanda bir olgunluk evresi oluşmaya başlamış demektir.

Çünkü Allah Azze ve Celle sanki Resulullah (s.a.v) çoban iken yıldızlara bakmadı mı? Baktı. Musa (a.s) yıldızlar üzerinden hiç hesap yapmadı mı? Yaptı. İbrahim (a.s) yıldızları Rab olarak edinmedi mi? Edindi. Ama peygamber olarak yıldızlara bakış açılarının hepsi farklıydı. Kırkından sonra yıldızlara bakan Muhammed (s.a.v), kendisinde büyük bir değişim meydana getiren yıldızları gördü, güneşi gördü, ayı gördü. Kendisini tanıma imkanı buldu. Yıldızlara bakan Musa (a.s), peygamber olduktan sonra kavmine nasıl yol göstereceğini, bu yolu nasıl çizeceğini, bu azme nasıl kavuşacağını öğrendi. Güneşe, aya ve yıldızlara bakan İbrahim (a.s), peygamberlik bilincine ulaştığı zaman güneşin, ayın ve yıldızların Allah-u Teala'nın emrinde olan kulluğun hakikatini öğreten birer öge olduğunu öğrendi.

Yani o yüzden biz inşallah sizden tefekkür babında bunları öğrenmenizi istiyoruz. Siz bunları öğrendiğiniz zaman güçlü olacaksınız, kudretli olacaksınız, itaatkar olacaksınız ve hasbünallah ve nimel vekile vekil olan Allah'ın en güzel isimlerine ve sıfatlarına kendi üzerinizde tecelli etmesine sebebiyet vereceksiniz.

Yani Allah-u Teala için bir nefesle güneşe bakın. Baktığınız zaman içinizde Allah-u Teala'nın Nur esması, Semi esması, Basir esması; hülâsa Allah-u Teala'nın gün gibi aydınlatan esmaları tecelli eder. Ne zaman siz dönüp de aya baktığınız zaman Allah Azze ve Celle'nin Ya Basir, Ya Nur, Ya Halık esması tecelli eder. Necme, yıldızlara baktığınız zaman Allah-u Teala'nın Ya Cemi, Ya Cemil, Ya Cami esması tecelli eder. Hülâsa tamamına baktığınız zaman, hepsini yaratan Allah-u Teala'nın bütün gök cisimlerinin şunu haykırdığını net görürsünüz: Ya Allah Azze ve Celle.

Siz bunu öğrenin, bunu idrak edin. O zaman Allah-u Teala'nın ihsanını kendi üzerinizde tamamlamış olursunuz. Lütfen aklınızı açın, kalbinizi açın, anlayışınızı açın. Bu dünyada bir defa yaşayacaksanız, onu dosdoğru yaşayın ve mülk edinin. Allah-u Teala'nın size ihsan ettiği yeryüzündeki nimetleri gönlünüzde mülk edinin ve bunları inkişaf eden insanlığa ve insanlığı aydınlatan bir gün güneş olun, bir gün ay olun, bir gün yıldızlar olun, bir gün de Sirius olun. Kaybolan her şey, yok olmuş sönmüş her şey sizin o yoğun enerjinizde tekrar hayat bulsun, tekrar sevin sin, tekrar tövbe etsin, tekrar yaşam arzusuna kavuşsun ve o da insanlığa faydalı olsun.

Bir insan Sirius olduğu zaman artık insanlara yol gösterici, umutsuzluğu umuda, karamsarlığı iyiliğe çeviren bir insana dönüşür. Dönüşmeye her zaman kendinizi hazır yapın ve her zaman dönüşün. Çünkü Allah-u Teala bütün alemini dönmek üzerine, bir döngü üzerine kurdu ve her döngü ancak iyiliğe gitmek üzerinedir. Allah-u Teala'nın yarattığı hiçbir dönme eğilimi iyilikten

başka bir yere gidemez. Ve Allah Azze ve Celle gökyüzünde gördüğünüz her şey, Samanyolu'nda gördüğünüz her şey yok olma üzerine değildir, dönüşme üzerinedir.

Bir yıldız görürsünüz, sönmüştür. Az sonra kendisi bir çekim alanı oluşturacaktır. Hızlı hızlı dönmeye başlayacaktır. Küçülmüştür ama o kadar parlak, o kadar parlaktır ki; sonra öyle bir şeye dönüşecek ki bu, Kur'an-ı Kerim diyor ki: "Onu" diyor "Kırmızı açmış bir gül gibi görürsün" der. Ne kadar güzel değil mi? Dönüştüğün her zaman güldür. Her dönüşüm insanı ancak güle dönüştürür.

Siz de inşallah bu dönüşümü yaşayın. Hayatınıza mana katın, sakın manasız olmayın. Ve Allah-u Teala'nın rahmeti her zaman sizi kuşatsın. Yeter ki uyumlanın. O yüzden Allah sizden razı olsun. Dinlediniz bizi. Allah sizi muvaffak etsin, muzaffer etsin inşallah.

Dersleri yapmaktaki niyete dair, Seyyidimizden:

Allahu Teala bütün peygamberlerin mülkünü onlarla beraber arşa kaldırmadı, bilakis dünyada bıraktı. Peygamberlerin unutulmuş bütün mülklerine Allah-u Teala sizi varis kılsın diye gayret ediyorum. Resulullah (s.a.v)'in o güzel ahlakıyla sizi doğru tanıştırmak istiyorum. Resulullah (s.a.v)'in o bakış açısıyla, o bakış açısına kavuşmanızı istiyorum.

Düşmanlarınızı iyi tanıyın. Düşmanlarınıza karşı nasıl mücadele edeceğinizi, nasıl strateji geliştireceğinizi... Nefsinizin ve şeytanınızın sizin peşinizi bırakmayan bir düşman olduğunu ama onlarla mücadele etme hususunda nasıl kemalate ereceğinizi... Allah-u Teala'ya nasıl sahip çıkacağınızı...

Az bir şey yere düştüğünüz zaman birbirinize hemen nasıl kenetleneceğinizi... Her yerde Allah-u Teala'yı görme konusunda nasıl geliştireceğinizi... Resulullah (s.a.v) yanınızda olsa nasıl davranmanız gerektiğini...

Ve yarın karşınızda çetin ordular geldiği zaman, sizi aldatmak için girişebilecekleri her türlü kanala karşı sizi hazırlamaya... Ve Deccal ya da fitnesi ya da herhangi bir fitneyle karşı karşıya kaldığınız zaman bununla nasıl mücadele edeceğinizi, nasıl bitmez tükenmez bir enerjiye sahip olacağınızı...

Ve Allah-u Teala'nın kelamını hakkıyla nasıl vereceğinizi, Resulullah (s.a.v)'in kelamına yakın bir tonla nasıl konuşacağınızı, kardeşlik edebini kavganın yerine nasıl getireceğinizi... Ve Rabbim Allah Azze ve Celle size nazar ettiği zaman, sizin hatırlanıza insanlara merhamet etmesine sizi hazırlamak için gayret gösteriyorum.

Niyetim budur.

Duaya dair, Seyyidimizden:

Melekiyetle yoğrulması lazım ki hakikate dönüşsün. Melekiyetle yoğrulmanın en nihai şartı duadır. Biz dua etmeye niyet ediyoruz. Allahu Teala bu dua hatırına melekleri inkişaf ediyor, hatta duanın hatırına melekler yaratıyor Allahu Teala. Biz de Allahu Teala'nın bu yaratma eyleminin bir faili oluyoruz.

Haberimiz olsa da olmasa da Allahu Teala duamız hatırına melekler yaratıyor, duamıza şahit melekler kılıyor ve bizim eksiklerimiz haberimiz olsa da olmasa da tamamlanıyor ve dua insanı lütuf ve kereme eriştiriyor.

Bugün duanın hakikatini bulamazsanız, kabirde göreceksiniz, sırattan göreceksiniz, terazide göreceksiniz ve Resulullah (s.a.v)'in kevserinde göreceksiniz. Çünkü duanın ağırlığıyla ilgili bir birim yok.

Namaz kılarırsın, namazı hasene diyorlar. Melekler hasenelerini yazarlar. Oruç, kabul olmuş orucun haseneti bellidir ama mükafatı Allahu Teala katındadır. Duada böyle bir şey yoktur. Dua, Allah Azze ve Celle ile mümin arasındaki bir makamdır ve o makam sadece Allah'a aittir. Buna melekler bile şahit ancak olurlar ama sonucu bilemezler.

O yüzden dua ediyoruz.